

УДК 332.01

**ІННОВАЦІЙНО- ОРІЄНТОВАНА СТРАТЕГІЯ
МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА****Кондратенко Н.О., д.е.н.***E-mail: nokondratenko1@yandex.ru**Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова*

У статті розглянуті питання міжрегіонального співробітництва, як одного із інструментів, спроможних скоротити відстань між благополучними регіонами та тими, що відстають в своєму розвитку. Розглянуті передумови та фактори інноваційно-орієнтованої стратегії міжрегіонального співробітництва. Доведено, що ефективність інноваційно-орієнтованої стратегії міжрегіонального співробітництва може бути оцінена не тільки динамікою макроекономічних показників, але і ступенем участі в ній інноваційного потенціалу території, а також його диференціацією в розрізі окремих територіальних утворень. Визначена структура інноваційно-орієнтованої стратегії міжрегіонального співробітництва та принципи проведення комплексної оцінки її ефективності. Розглянуто світовий досвід міжрегіонального співробітництва та визначені принципи державної підтримки. Визначені механізми, які створюють певні фактори для міжрегіонального співробітництва. До них відноситься, в першу чергу економічна політика регіонів, що включає інвестиційну, інноваційну, промислову та кластерну політики та інструменти їх реалізації.

Ключові слова: міжрегіональне співробітництво, інноваційно-орієнтована стратегія, політика, регіон, механізм

UDC 332.01

**INNOVATION-ORIENTED STRATEGY FOR INTERREGIONAL
COOPERATION****Kondratenko N.O., Doctor of Economic***E-mail: nokondratenko1@yandex.ru**O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

The article is devoted to the issue of interregional cooperation as one of the tools that are able to reduce the distance between affluent regions and those lagging behind in their development. The preconditions and factors of innovation-oriented strategy of interregional cooperation have been touched upon. It has been proved that the efficiency of innovation-oriented strategy for interregional cooperation can be evaluated not only by the dynamics of macroeconomic indicators, but also by the degree of participation of the innovation potential of the territory in the foregoing cooperation and the potential differentiation in separate territorial entities. The structure of innovation-oriented strategy for interregional cooperation and principles

for a comprehensive evaluation of its effectiveness has been determined. International experience of interregional cooperation has been considered and the principles of state support have been defined. The mechanisms that create certain factors for regional cooperation have been determined. These include, first and foremost economic policy of the regions, comprising investment, innovation, industrial and cluster policies as well as the instruments for their implementation.

Keywords: interregional cooperation, innovation-oriented strategy, policy, mechanism

Актуальність проблеми. Сучасний етап розвитку вітчизняної економіки характеризується високою динамічністю структурних змін та зростаючою неоднорідністю економічного простору, об'єднуючого в собі сукупність самостійних господарюючих і територіально локалізованих утворень з притаманними ним індивідуальними особливостями і моделями управління розвитком регіонального господарства. Інноваційна спрямованість національної економіки вимагає пошуку нових підходів до особливих сфер регіональної економічної політики, до якої відноситься міжрегіональне співробітництво. При управлінні інноваційною сферою і її розвитком як однієї з найважливіших мова повинна йти, насамперед, про конкретні заходи та механізми щодо стимулювання переходу економіки України на інноваційний тип розвитку як необхідної умови для формування «нової» економіки.

Сьогодні міжрегіональне співробітництво розглядається як один із інструментів, спроможних скоротити відстань між благополучними регіонами та тими, що відстають в своєму розвитку. Тому розробка та реалізація інноваційно-орієнтованих стратегій міжрегіонального співробітництва є вкрай важливою для забезпечення конкурентоспроможності регіонів України.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питання інноваційного розвитку регіонів та розробки інноваційно-орієнтованих стратегій викладені у роботах Буркинського Б.П. [2], Бутко М.П. [3], Геєця В.М. [4], Гончаренко М.Ф. [6] та ін.

Розвиток міжрегіонального співробітництва розглядалися у роботах Беленького П.Ю. [1], Гонти О.І. [5], Долішного М.І. [8], Макогон Ю.В. [10], Студеннікова І.В. [11] та ін. Разом з тим ряд питань, пов'язаних з розробкою інноваційно-орієнтованої стратегії міжрегіонального співробітництва, як фактору економічного зростання регіонів України не отримали детального розгляду в наукових працях.

Метою роботи є визначення передумов, структури інноваційно-орієнтованої стратегії міжрегіонального співробітництва у рамках концепції забезпечення стійкості регіональних систем.

Викладення основного матеріалу дослідження. Процес глобалізації економічних відносин перетворює внутрішнє середовище національної економіки, докорінно змінюючи характер, форми, механізми та інструментальне забезпечення стратегій соціально-економічного розвитку.

Міжрегіональне співробітництво є одним з пріоритетних напрямів розвитку економічних відношень у країні. Сучасна політика децентралізації владних повноважень у державі зі збереженням унітарного державного устрою та поряд з посиленням економічної конкурентоспроможності регіонів є надзвичайно цікавою для України. Розвиток міжрегіонального співробітництва передбачає найбільш раціональний територіальний поділ праці і на цій основі організацію взаємовигідній міжрегіональної торгівлі засобами виробництва, продукцією виробничо-технічного призначення, споживчими товарами і т.д.

Інноваційність міжрегіонального співробітництва у контексті сучасної регіональної політики в Україні визначена орієнтацією цього механізму на синергетичний ефект: досягнення стабільного збалансованого соціально-економічного розвитку на загально-національному рівні завдяки підвищенню конкурентоспроможності регіонів.

Передумовами успішності інноваційно-орієнтованої стратегії міжрегіонального співробітництва служать конкретні умови, в яких вона розробляється та реалізується. Практика показує, що найбільш важливими факторами ефективності інноваційно-орієнтованої стратегії міжрегіонального співробітництва є:

- Визначення єдиного центрального органу виконавчої влади, уповноваженого у питаннях формування та забезпечення реалізації державної політики з питань міжрегіонального співробітництва у галузі інновацій;

- Гнучкі організаційні форми, що дозволяють поєднувати децентралізацію управління, необхідну для ефективного освоєння нововведень, і централізацію, необхідну для застосування колективних технологій;

- Методи розміщення ресурсів, що відповідають потребам прибуткових капітальних вкладень в даний момент, і створення можливостей для таких у майбутньому;

- Унормування активізації діяльності агентств регіонального розвитку у напрямках підготовки спеціалістів у питаннях реалізації інноваційних проектів міжрегіонального співробітництва;

- Розвиток та практичне використання різноманітних форм залучення представників неурядових організацій, бізнесу та населення до розробки та реалізації інноваційних проектів міжрегіонального співробітництва.

Ефективність інноваційно-орієнтованої стратегії міжрегіонального співробітництва може бути оцінена не тільки динамікою макроекономічних показників, але і ступенем участі в ній інноваційного потенціалу території, а також його диференціацією в розрізі окремих територіальних утворень.

Потенціал щодо забезпечення створення у регіонах України інновацій буде залежить від частки інновацій, яка може бути створена за рахунок, у першу чергу, у пріоритетних галузях промислових комплексів регіонів. Аналіз обсягу реалізованих послуг промислових підприємств у сфері технічних випробувань та досліджень за регіонами України довів, що лідирували такі регіони України: Дніпропетровська, Донецька і Харківська області відповідно у 2009 – 2013 рр., відставали – Херсонська, Сумська і Рівненська області у відповідних роках (табл.1).

Таблиця 1. Обсяг реалізованих послуг промислових підприємств у сфері технічних випробувань та досліджень за регіонами України (у ринкових цінах, тис. грн.)

Регіон	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6	7
Автономна Республіка Крим	24690,1	25369,9	27671,8	18139,6	19630,5	17895,5
Області: Вінницька	9414	8888,2	9714,6	34576,7	34727	42358,45
Волинська	16126,4	16924,1	20160,6	21160	23177,1	25010,83
Дніпропетровська	79032,1	86108,2	184257,4	212030,2	264642,9	314357,2
Донецька	124935,6	123641,7	161188,4	249505,8	267632,2	308757,9
Житомирська	4825,4	5313,2	9817,8	9945	12441,2	14427,54
Закарпатська	8048,1	9765,2	11699,8	13455,2	15281,05	17096,64
Запорізька	52640,2	52035,6	57066,4	70716	72929,1	78854,92
Івано-Франківська	7973,8	9730,1	15839,9	18268	22201,05	25900,29
Київська	6902,5	8232,2	9434,4	31466,3	32732,25	40221,61
Кіровоградська	14812,7	17162,4	20170,5	22918,5	25597,4	28329,95
Луганська	29993,6	30232,1	38008,3	45333,8	49341,15	54720,83

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7
Львівська	43081,6	39882,4	47135,7	55051,7	57078,75	61395,11
Миколаївська	31110,2	49487,3	52610,9	24642,1	35392,45	33764,38
Одеська	92127,4	73243,9	75533,3	76746,7	68449,65	64064,38
Полтавська	33399,5	35465,4	37901,3	59187,9	61438,8	69418,91
Рівненська	9968,6	10939,2	11729	12048,5	12928,7	13631,65
Сумська	1290	11639	12254,1	12668,4	12342,45	12332,68
Тернопільська	7285,2	8313,6	10318,6	12042,2	13558,9	15186,5
Харківська	77838,1	104591,1	140282,8	160062	191284,4	219520,7
Херсонська	5298,5	7683,2	8548,7	8782	10407,1	11538,7
Хмельницька	7151,1	10109,4	15560,8	15630,8	19835,65	22924,7
Черкаська	703,6	2580	3617,4	1200,5	2657,4	2910,21
Чернівецька	8117,5	10586	6197,9	8064,5	7104,7	6649,99
Чернігівська	2237,5	1993,6	4751,8	1970,3	3227,45	3423,11
Міста: Київ	88208,2	62254,4	115497,9	81449,1	95093,95	98390,57
Севастополь	12817,5	17169,9	17082,5	12961,4	15093,9	15128,33

Джерело: складено автором на основі [7]

Інноваційні рішення на регіональному рівні повинні зачіпати економічні інтереси багатьох учасників і сприяти підвищенню їх конкурентоспроможності на зовнішніх ринках.

Розробка інноваційно-орієнтованої стратегії міжрегіонального співробітництва базується на концепції забезпечення стійкості окремої регіональної системи (рис. 1).

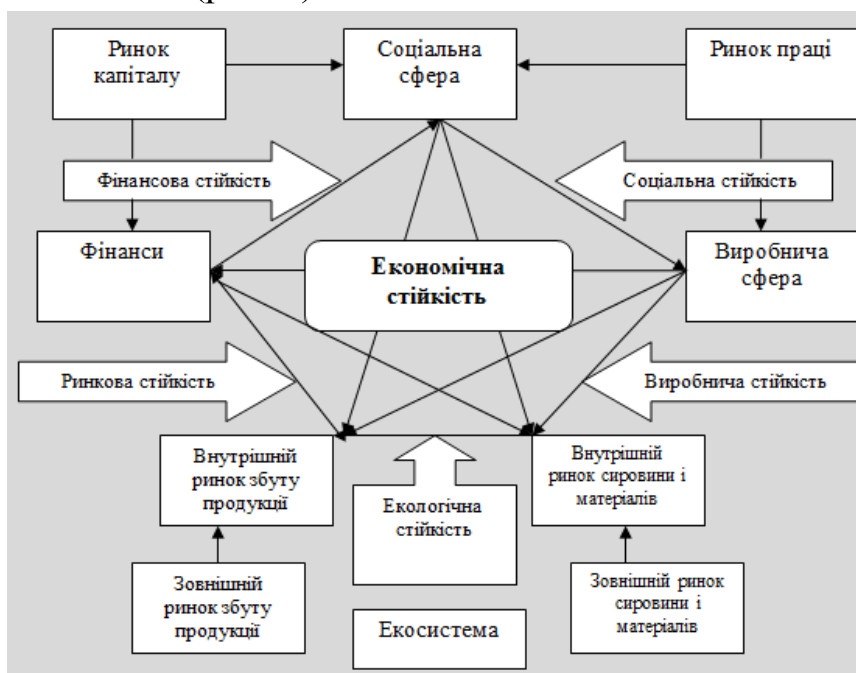

Рис. 1. Концепція забезпечення стійкості окремої регіональної системи

Інноваційно-орієнтована стратегія міжрегіонального співробітництва зачіпає всі ланки господарчих та промислових комплексів. Вона повинна будуватися на основі системного підходу (рис. 2). Технологія розробки такої стратегії включає в себе наступні етапи:

- Аналіз функціонування інноваційно-орієнтованих соціально - економічних комплексів регіонів, їх ролі і місць у міжрегіональному співробітництві;
- Оцінка регіональних потенціалів, передумов і можливостей інноваційного розвитку;
- Визначення перспективних напрямків міжрегіонального співробітництва з позицій інноваційного розвитку регіонів з використанням наявних переваг і створення нових;
- Вибір інструментів впливу на міжрегіональне співробітництво в інноваційному ключі;
- Поєднання регіональних пріоритетів інноваційного розвитку з загальнодержавним.

Рис. 2. Структура інноваційно-орієнтованої стратегії міжрегіонального співробітництва

При проведенні комплексної оцінки ефективності інноваційно-орієнтованої стратегії міжрегіонального співробітництва повинні враховуватися такі основні принципи:

Комплексність оцінки, що забезпечує облік усіх найважливіших складових показників рівня соціально-економічного розвитку регіонів України;

- Системність оцінки, що припускає облік взаємозв'язків базових показників і характеристик міжрегіонального співробітництва;

- Достовірність вихідних даних при виборі базових показників міжрегіонального співробітництва;

- Максимальна інформативність результатів оцінки рівня міжрегіонального співробітництва, що забезпечує можливість прийняття оптимальних рішень на державному і регіональному рівнях.

Вивчаючи закордонний досвід міжрегіонального співробітництва треба звернути увагу на те, що співробітництво між регіонами у Європі вносить важливий вклад в зміцнення демократичної та політичної стабільності у державах – членах ЄС, у їх економічний, екологічний, культурний та соціальний розвиток [9].

Можливо, формою, яка зміцнить міжрегіональне співробітництво в Україні, можуть стати асоціації економічної взаємодії, що є цілком логічною формою нової територіальної організації господарства та управління, своєрідна і сполучна ланка між центром і регіонами в організації розробки та реалізації цільових програм регіонального розвитку. Міжрегіональні асоціації повинні сприяти конструктивному діалогу створених і створюваних регіональних асоціацій з представниками органів державної влади регіонів України.

Основними принципами державної підтримки розробки та реалізації інноваційно-орієнтованої стратегії міжрегіонального співробітництва є:

- об'єктивність, відкритість та економічна обґрунтованість відбору інноваційних проектів міжрегіонального співробітництва для надання державної підтримки;

- концентрація фінансових ресурсів на пріоритетних та найбільш обґрунтованих інноваційних проектах з метою досягнення максимального ефекту їх реалізації;

- забезпечення умов для використання організаційних, фінансових, інституційних можливостей суб'єктів і учасників міжрегіонального співробітництва України у розробленні та здійсненні заходів щодо реалізації інноваційних проектів міжрегіонального співробітництва;

- недопущення використання цільової державної підтримки для фінансування поточних потреб соціально-економічного розвитку регіонів.

Полюси зростання, що впливають на міжрегіональне співробітництво, - це механізми, які не тільки приваблюють, але і створюють певні фактори. До таких механізмів відноситься, в першу чергу економічна політика регіонів, що включає інвестиційну, інноваційну, промислову та кластерну політики та інструменти їх реалізації.

Висновки. У результаті проведеного дослідження та вивчення світового досвіду щодо питань міжрегіонального співробітництва у сфері інновацій визначені передумови розробки та реалізації інноваційно-орієнтованої стратегії міжрегіонального співробітництва, як одного з пріоритетних напрямів розвитку економічних відношень у країні. Реалізація означеної стратегії припускає варіативність при розробці управлінських рішень і ймовірність їх реалізації, величина якої залежить від інформаційної забезпеченості, знань, а також наявності критеріїв оптимальності цього вибору, що визначаються інноваційною ідеологією, стратегією і політикою регіонів країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Беленький П.Ю, Формування та розвиток системи міжрегіонального та транскордонного співробітництва в Україні [Текст] / П.Ю. Беленький, Н.А. Мікула // Регіональна економіка – 2001.- №3.- С.61-74.
2. Буркинський Б.В. Інноваційна стратегія у соціально – економічному розвитку регіону [Текст] / Б.В. Буркинський, Є.В. Лазарева // Одеса: ІПРЕД НАН України, 2007. – 140с.
3. Бутко М. П. Науково-методичні засади комплексного розвитку регіону України [Текст] / М. П. Бутко, Л. І. Митрошина // Продуктивні сили і регіональна економіка: [зб. наук. праць]: у 2 ч. – К.: РВПС України НАН України, 2005. Ч. 1. – 2005. – С. 9–19.
4. Зведений прогноз науково-технологічного та інноваційного розвитку України на найближчі 5 років та наступне десятиліття [Текст] / В. М. Геєць, В. П. Александрова, М. І. Скрипниченко, Л. І. Федулова та ін.// Центр дослід. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України. – К. : Фенікс, 2007. – 152 с.
5. Гонта О. І. Теоретичні підходи до регіоналізму в умовах глобалізації [Текст] / О. І. Гонта // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций : региональный аспект : сб. науч. тр. - Донецк : ДонНУ, 2007 - С. 154-160.

6. Гончаренко М.Ф. Механізм регулювання інвестиційно-інноваційного розвитку регіону [Текст]: автореф. дис.. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / М.Ф. Гончаренко. – Ч., 2011. – 19 с.
7. Державний комітет статистики в Україні [Електроний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Долішній М. І. Глобалізація та її регіональні виміри [Текст] / М. І. Долішній, У. Садова, Л. Семів // Регіональна економіка. - 2002. - № 3. - С. 7-24.
9. Люк Ван ден Бранде. Передмова до Декларації АЄР щодо регіоналізму в Європі.
10. Макогон Ю.В. Формы и направления межрегионального трансграничного сотрудничества [Текст]: монография, изд. 2-е, исп. и допол. / Ю.В. Макогон, В.И. Ляшенко // Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2003. – 512 с.
11. Студенніков І. Транскордонне співробітництво та його місце в регіональному розвитку [Текст] / І. Студенніков // Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України / Київ. центр Ін-ту Схід-Захід; за ред. С. Максименка. – К.: Логос, 2000. – 171 с., – С. 138-167.